

A felszín alatti vízkészletgazdálkodás és vízvédelem jogi alapjainak változása az elmúlt húsz évben

dr. Balásházy László geológus,
ny. minisztériumi főosztályvezető-helyettes
balashaz@enternet.hu

A szakma alapjait letevő nagy öregek

A hajtásokból a 70-es évek elejére már több, felszín alatti vizekkel foglalkozó műhely és szakterület alakult ki. Ezek közül egy – az államigazgatáson belül kifejlődött, a felszín alatti vizekkel való foglalkozást segítő jogi váz (képletesen egy fa), illetve keret

A jogszabályok belső és külső tartást adtak a felszín alatti vizekkel való foglalkozás ágas-bogas rendszerének

Almássy Endre: „Jogszabályok nélkül az államigazgatás olyan lenne, mint egy fegyver nélküli hadsereg.”

I. FAVA konferencia, **Almássy Endre**: „Gazdálkodás a felszín alatti vizekkel: történet, helyzet, tendenciák”

- Rámutatott: az állam közvetlen irányító szerepe helyett a közvetett irányítás eszközeinek kell előtérbe kerülni
- Akkori jogi háttérrel így jellemezte: „ Ez a leghiányosabb”
(Megj.: ebben az ő igényessége is tükröződött, mert sok minden volt szabályozva, de sok minden nem, és a szabályozás szintje túl alacsony volt. – l. később)
- Kifejtette, hogy a szakmának helye van „a kormányzati szerveknél, hogy kialakítsák a szabályozásoknak és a szabályok érvényre juttatásának azt a rendszerét, ami kiváltja, hogy a szakma jelen legyen minden szükséges helyen.”
(Megj.: lásd vízbázisvédelmi program, kármentesítési program stb.)

Jogi szabályozás, 1993 – (60-as évektől) (Manapság: mind hatályon kívül)

Keretként volt:

- Törvény (1964. évi IV.) és Vhr. (32/1964.(XII.13.) Korm.,
- vízjogi engedélyezés általános szabályrendszere,
- OVSZ

Megj.: a vizek védelmét szolgáló környezetvédelmi szabályozás még hiányzik

Néhány részterületre alacsony szintű szabályozás:

- 34/60. (V.É. 17.) A fúrt kutak vízjogi engedélyezéséről,
- 11/1961. (V.É. 8.) A közcélú vízvezetéki ivóvízellátásra szolgáló víznyerőhelyek védőterületéről és védősávjáról,
- 54/1961. (V.É. 9.) A szennyvízzel történő öntözésről (majd 1983-tól: 9003/1983. (MÉM É. 11.) Szennyvízelhelyezési szabályzat),

Jogi szabályozás 1993 – (70-es évekből) (Manapság: mind hatályon kívül)

- 8/1970. (V.É. 6.) OVH út.: A hévízművek (hévízkutak) üzemeltetési szabályzatának kiadásáról,
- 2/1971. (V.18.) OVH r.: A hévízkutak kötelező időszakos műszeres felülvizsgálatáról és karbantartásáról,
- 66 031/1974. (V.É. 25.) OVH közl.: A hígtrágya mezőgazdasági hasznosításáról és elhelyezéséről,
- 3/1975. (VIII.30.) OVH. r.: A vízkútfúrással kapcsolatos szakmai követelmények megállapításáról,
- 1977. V. É. 19. OVH-KFH e. közl.: A felszín alatti vízkészletek központi pénzügyi erőforrásokból történő kutatásának és feltárásának rendjéről,

Jogi szabályozás 1993 – (80-as évekből) (Manapság: mind hatályon kívül)

- 2/1981. (Ip. K. 11.) OBF ut.: A Mélyfúrási Biztonsági Szabályzat kiadásáról,
- 7/1981. (IX.5.) OVH r.: A közhasználatú vízművekkel termelt és szolgáltatott víz gáztartalmának határértékéről, vizsgálatáról és gázmentesítéséről,
- 1/1982. OBF-OVH e. út.: A mélységi vizek felszínre hozatalával kapcsolatos bányahatósági feladatokról,
- 2/1985.(II.16.) EüM-ÉVM e. r.: A települési folyékony hulladék tárolásának, ártalmatlanításának és hasznosításának közegészségügyi szabályairól,
- 12/1985. (V.É. 13.) OVH út.: A vízügyi szervezet vízrajzi feladatainak ellátásáról,

Törvényi alapok

1995. évi LIII. Tv. **A környezet védelméről** – a vizek védelmét a többi környezeti elemmel együtt, egységes rendszerben szabályozza, és ezzel a vízvédelem eszköztárát is kiszélesíti különösen a szennyezésekkel szembeni védelem területén (pl. határérték rendszer, leghatékonyabb megoldás, BAT)

1995. évi LVII. Tv. **A vízgazdálkodásról** – többek között: lefekteti a felszín alatti vizek mennyiségi védelmének alapjait, törvényi szintre emeli a vízbázisvédelmet

A két törvény együtt tág teret nyit az alacsonyabb szintű jogszabályok megalkotásának számos felhatalmazó rendelkezés révén

Mindegyik törvényt sokszor módosították

Rendeletek a VgTv felhatalmazása alapján 2000-ig

- 72/1996. (V.22.) Korm. - a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról
- 18/1996.(VI.13.) KHVM - a vízjogi engedélyezési eljáráshoz szükséges kérelemről és mellékleteiről
- 123/1997. (VII.18.) Korm. – az ivóvízbázisok védelméről
- 12/1997. (VIII.29.) KHVM – a termelt és szolgáltatott vizek gázmentesítéséről
- 22/1998. (XI.6.) KHVM – a vízügyi igazgatási szervezet vízrajzi tevékenységéről
- 178/1998. (XI.6.) Korm. a vízgazdálkodási feladatokkal összefüggő alapadatokról
- 43/1999. (XII.26.) KHVM a VKJ kiszámításáról

Rendeletek a VgTv felhatalmazása alapján 2000-től

- 201/2001.(X.25.) Korm. az ivóvízről (csapvízről)
- 21/2002. (IV.25.) KöViM a víziközművek üzemeltetéséről
----- Felkészülés a VKI átültetésére(Lásd később)-----
- 2007: 1990 előtti rendelkezések stb. hatályon kívül, ezért:
 - 379/2007. (XII.23.) Korm. az OVSZ-ről
 - 101/2007. (XII.23.) KvVM a vízkutakról (pl. mód: 21/2013. (III.25.) VM)
 - 30/2008. (XII.31.) KvVM az OVSZ egyes, sajátos rendelkezései
- 5/2009. (IV.14.) KvVM a vízgazdálkodási tanácsokról
- 147/2010.(IV.29.) Korm. az OVSZ-ről (pl. 348/2012.(XII.11.) Korm. Módosította)
- 146/2011.(XII.23.) VM a vízrajzi feladatok ellátásáról (pl. 21/2013.(III.25.) VM módosította)

Rendeletek a Kvtv. felhatalmazása alapján 2000-ig

Megj.: nagyrészt a vízgazdálkodási joganyag tárgyi hatályán kívül eső tevékenységek szabályozása volt a feladat (pontszerű és diffúz terheléssel, szennyezéssel járó tevékenységek szabályozása)

- 33/2000. (III.17.) Korm. a fav. minőségét érintő tevékenységekkel összefüggő egyes feladatokról
- 10/2000. (VI.2.) KöM-EüM-FVM-KHVM a fav. és a földtani közeg minőségi védelméhez szükséges határértékekről
- 8002/2000. (K.Ért.6.) KöM táj. A FAVI adatlapok közzétételéről

Rendeletek a Kvtv. felhatalmazása alapján 2000-től 2004-ig

- 49/2001.(IV.3.) Korm. a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről
- 193/2001. (X.19.) Korm. Az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás részletes szabályairól
- 174/2003. (X.28.) Korm. az egyedi szennyvízkezelésről
- **219/2004. (VII.21.) Korm. a fav. védelméről** (lényeges módosulás 2007-ben és 2008-ban EU irányelvek miatt)
- **221/2004. (VII.21.) Korm. a vízgyűjtő-gazdálkodásról**
- 27/2004. (XII.25.) KvVM fav. érzékeny területeken levő települések besorolásáról
- **30/2004. (XII.30.) KvVM a fav. vizsgálatáról**

Rendeletek a Kvtv. felhatalmazása alapján 2005-től

- 2/2005. (I.11.) Korm. egyes tervek, programok környezeti vizsgálatáról
- 14/2005. (VI.28.) KvVM tényfeltárási szűrővizsgálatokról
- 33/2005. (XII.27.) KvVM ig. szolg. díjakról
- 314/2005.(XII.25.) Korm. a KHV és az EKE eljárásról
- 27/2006.(II.7.) Korm. a nitrátszennyezésről (lényeges módosulás 2007-ben EU-s észrevételek miatt)
- 78/2007. (IV.24.) Korm. a környezeti alapnyilvántartásról
- 18/2007. (IV.10.) KvVM a FAVI adatszolgáltatásról
- 58/2008. (IV.29.) FVM a nitrát akcióprogramról
- 6/2009. (IV.14.) KvVM-EüM-FVM a szennyezettségi határértékekről

Egyéb törvények

- 1993. évi XLVIII. tv. a bányászatról
- 1994. évi LV. tv. a termőföldről
- 1995. évi XXVIII. tv. a nemzeti szabványosításról
- 1996. évi LIII. tv. a természet védelméről
- 1997. évi LXXVIII. tv. az épített környezetről
- 2000. évi XLIII. tv. a hulladékgazdálkodásról
- 2003. évi LXXXIX. tv. a környezetterhelési díjról
- 2003. évi CXXVIII. tv. a gyorsforgalmi közutakról
- 2004. évi CXL. tv. közig. hat. elj. (KeT)
- 2007. évi LXXXII. tv. jogszabályok hat. kívül helyezéséről
- 2007. évi CXXIX tv. a termőföld védelméről
- 2011. évi CCIX. tv. a víziközmű-szolgáltatásról
- 2012. évi CLXXXV.tv. a hulladékról

Egyéb törvények felhatalmazása alapján kiadott rendeletek, határozatok 2000-ig

- 132/1993. (IX.29.) Korm. A MGSZ-ről, és a 4/1997. (III.5.) IKIM-KTM-KHVM az MGSZ részére szolgáltatandó adatokról
- 11/1994. (III.25.) IKM r. az éghető folyadékok és olvadékok tárolótartályairól
- 28/1994. (V.20.) AB hat. Az egészséges környezethez való jogról (pl. az állam a természetvédelem jogszabályokkal biztosított szintjét csak kivételesen csökkentheti)
- 106/1995. (IX.8.) Korm. A felszámolási eljárás és a végelszámolás környezet- és természetvédelmi követelményeiről
- 203/1998. (XII.19.) Korm. a Bt. végrehajtásáról
- 80/1999.(VI.11.) a telepengedélyezési eljárásról

Egyéb törvények felhatalmazása alapján kiadott rendeletek 2000-től 2007-ig

- 239/2000. (XII.23.) Korm. a bányatavakról
- 50/2001. (IV.3.) Korm. a szennyvizek és szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásáról
- 98/2001. (VI.15.) Korm. a veszélyes hulladékokról
- 275/2004.(X.8.) Korm. az EK jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 20/2006. (IV.5.) KvVM a hulladéklerakókról
- 29/2006. (IV.10.) FVM a talajtani szakvéleményről
- 244/2006. (XII.5.) Korm. az építési műszaki ellenőri és felelős műszaki vezetői jogosultságról
- 24/2007. (VII.3.) KvVM a VBSZ kiadásáról

Egyéb törvények felhatalmazása alapján kiadott rendeletek 2008-tól

- 12/2008. (IV.30.) KvVM szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről (több, korábbi rendelet helyébe lépett)
- 14/2008. (IV.3.) GKM a bányászati hulladékok kezeléséről
- 16/2008. (VIII.30.) NFGM gépek biztonsági követelményeiről és megfelelőségének tanúsításáról
- 54/2008. (III.20.) Korm. a bányajáradékról
- 90/2008. (VII.18.) FVM a talajvédelmi tervről
- 358/2008. (XII.31.) Korm. a telepengedélyről
- 6/2010. (VII.30.) NFM a Mélyfúrási Biztonsági Szabályzatról
- 103/2011. (VI.29.) Korm. a bányászathoz kapcsolódó komplex érzékenységi és terhelhetőségi vizsgálatról

Jelentősebb módosítások 2011-2013. III.

- Az **intézményrendszer**ben végrehajtott változtatások miatt
- **Adminisztrációs terhek** csökkentése érdekében pl.
 - VKJ adatszolgáltatás területén (Vgtv., 72/1996. Korm.)
- Az **agrárszektor** kezdeményezésére, helyzetének, versenyképességének javítása érdekében – többek között – pl.
 - Fav. öntözési célú igénybevétele (147/2010., 72/1996)
 - Vízij, engedélyek érvényességi ideje (147/2010. Korm.)
 - Használt hévizek visszatáplálási kötelezettsége (1002/2012. (I.11.) Korm. Hat., 147/2010, VgTv. –foly.)

Jelentősebb módosítások 2011-2013. III.

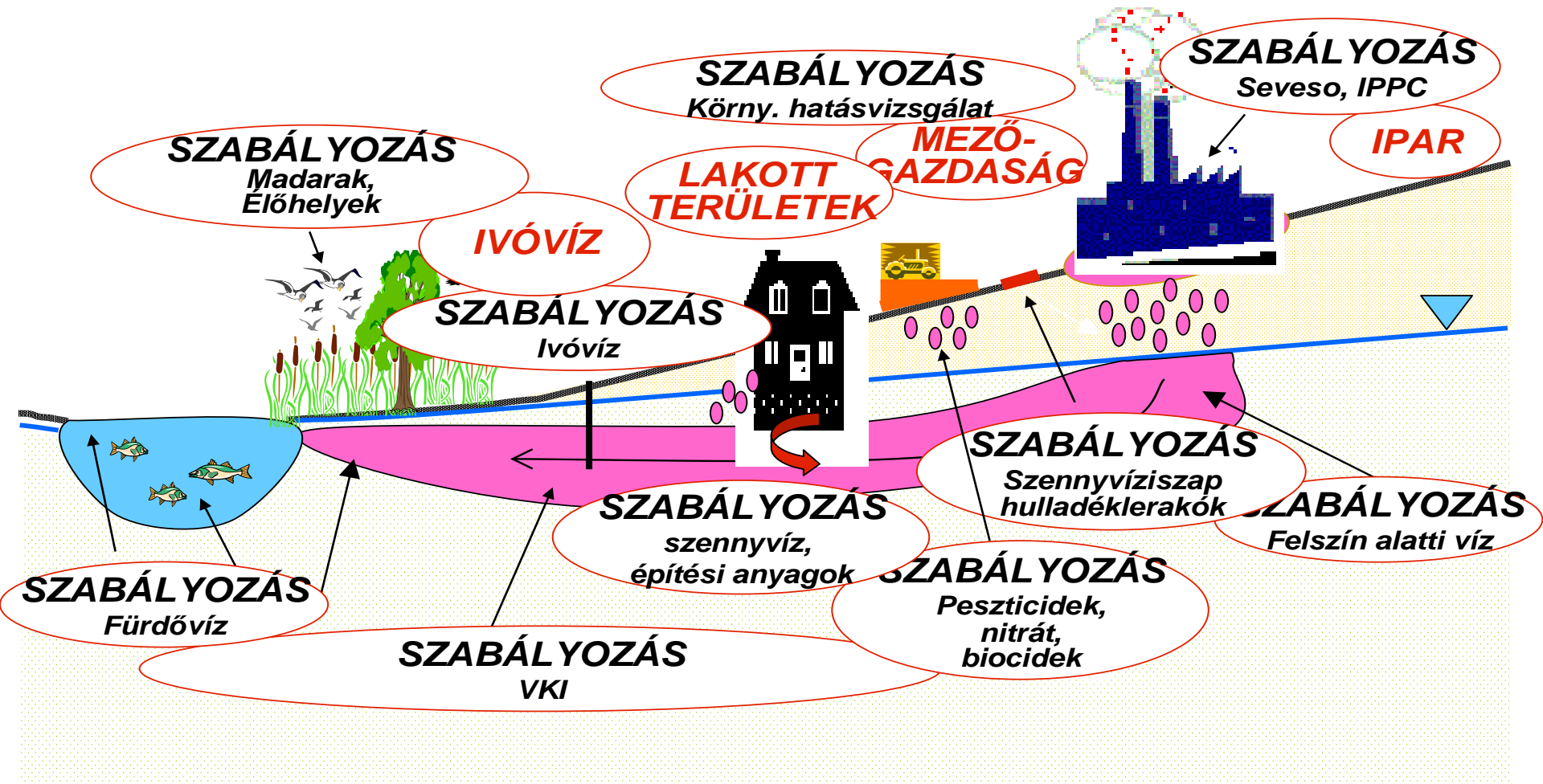
- **EU észrevételek** miatt, pl.
 - 219/2004 -ben
 - Nitrátos rendeletekben (megtörtént, ill. folyamatban)
- **Egyéb okból**, pl.
 - vízjogi szabálysértés helyett vízgazdálkodási bírság
 - Kutak vízjogi engedélyezésére vonatkozó szabályozás felülvizsgálata miatt (folyamatban)

Mi látszik?

- Sok és gyakori a módosítás – nehezítő körülmény
- A módosítások (= sok esetben a védelmi szint csökkentése) alapvetően külső kezdeményezésre (nyomásra) történtek
- Nincs elég erő, kapacitás – sajnos – a szakma által igényelt felülvizsgálatokra, módosításokra

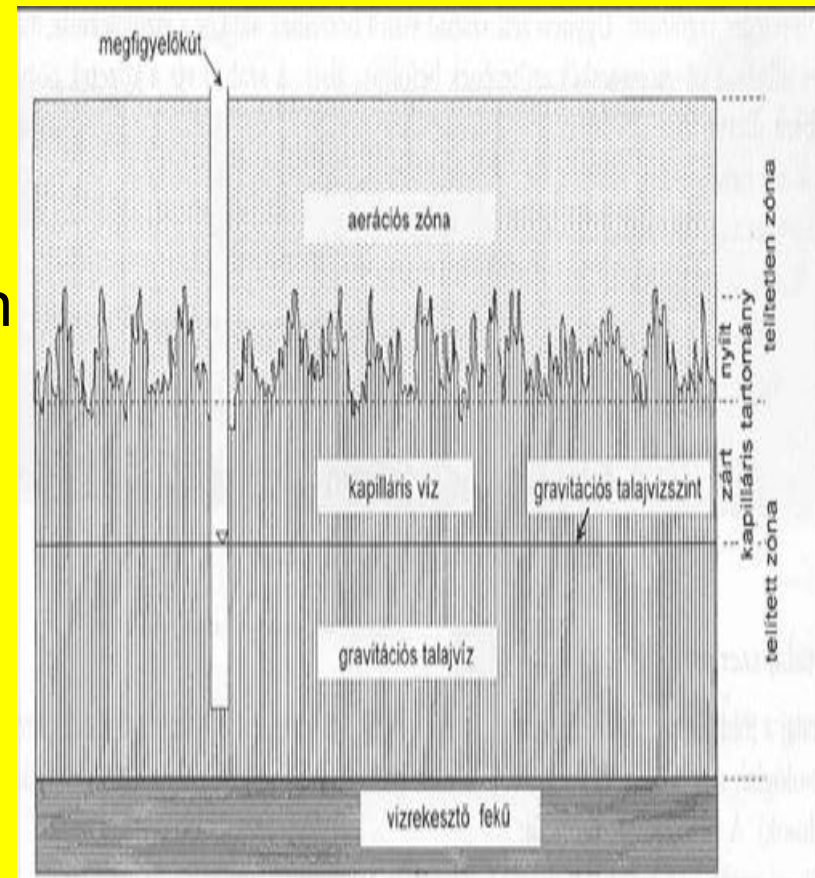

Összegezve

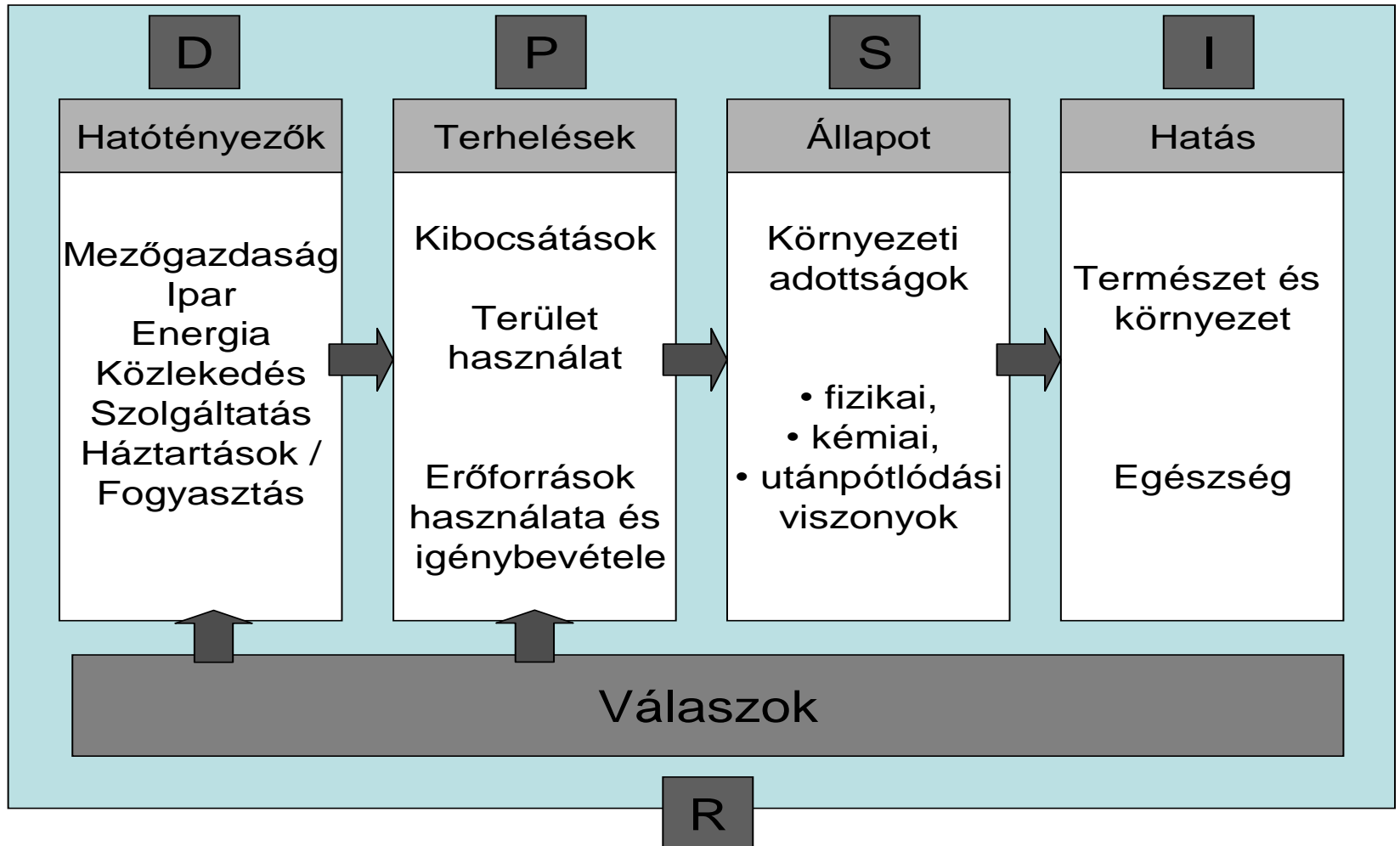

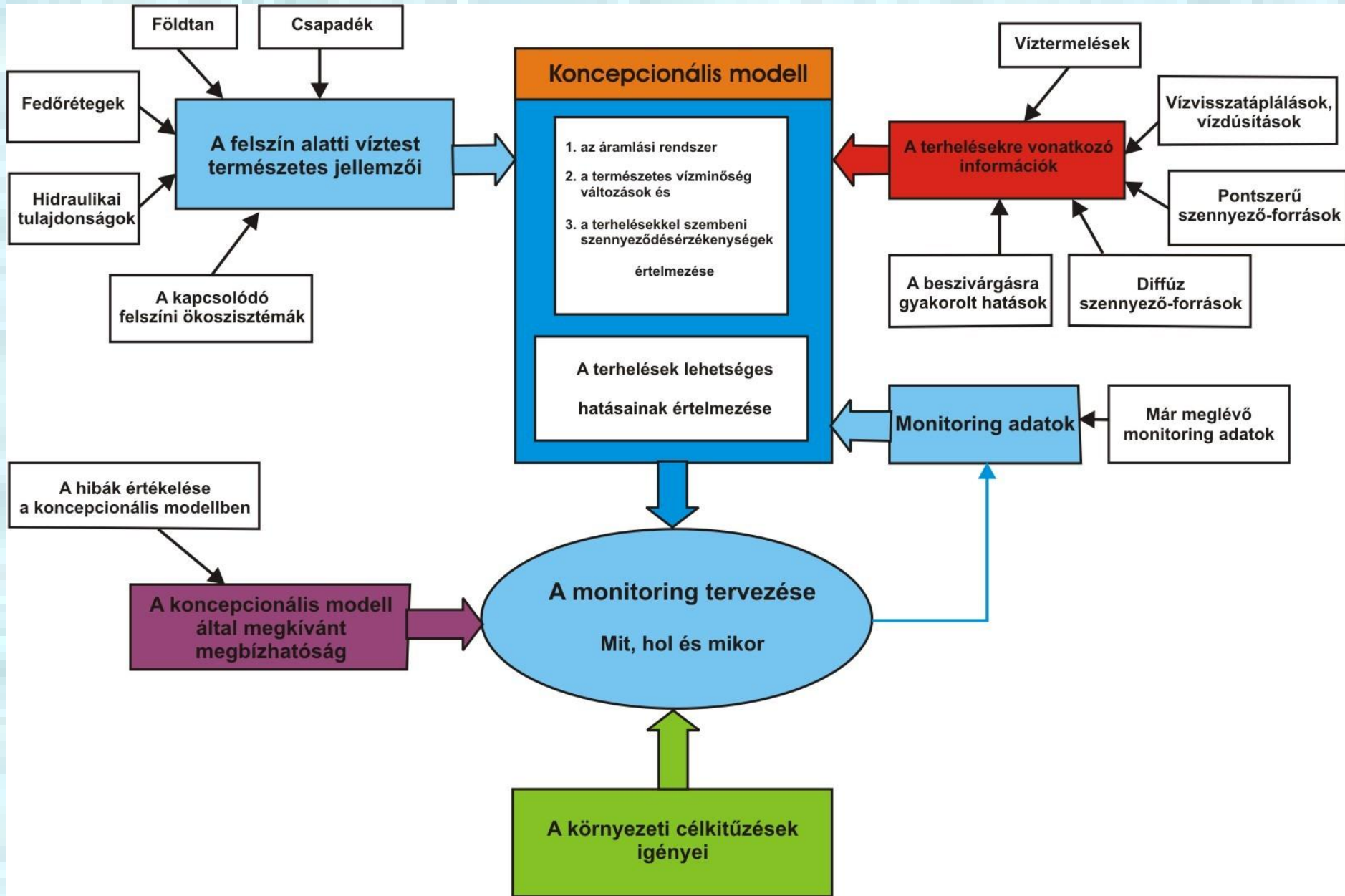
FAV néhány fogalom I.

- **A felszín alatti víz jogi értelemben a föld felszíne alatt a telített zónában elhelyezkedő vizet jelenti, amely közvetlen érintkezésben van a földtani közeggel.**
- Ezt a meghatározást használják az Európai Községek (EK), illetve politikai értelemben Európai Unió (EU) joganyagai is.

Drive Pressure Status Impact Response

Egészében a 20 évre visszatekintve I.

- Megszülettek, a jogszabályokba beépültek a **fogalmak** mint építőkövek
- Fokozatosan felépült a fav. vízkészletgazdálkodás és a vízvédelem **jogszabályi rendszere** úgy, hogy a vízgazdálkodás és a környezetvédelem közti, a 90-es évek elején keletkezett hasadék áthidalásra került (részben az EK vízzel foglalkozó joganyagához történt jogközelítés eredményeképpen),
- A hazai joganyag teljes mértékben konformmá vált az **EK joganyagával**,
- **Határvízi** együttműködésekbe is bekerült a fav.,
- **Számos kiadvány** (pl. OKKP füzet, OKKP és EU útmutató, OKKP és MTA kézikönyv) került kiadásra

Egészében a 20 évre visszatekintve II.

Az Alkotó (jogalkotó) azonban nem pihenhet.....

- Továbbra is felmerülhetnek külső **csonkítási igények**
- **Alkalmazási tapasztalatok** is sürgetnek módosítási igényeket (pl. vízbázisvédelem)
- **A végrehajtás szintje** több területen is
 - alacsony (pl. védőterületek kialakítása),
 - sőt rosszabb, mint 20 évvel ezelőtt volt (pl. jogosultság nélküli kivitelezők, engedély nélküli kutak, magukra hagyott kutak)

**Szükség van saját kezdeményezésű
metszésre**

Ezt kellene elkerülni

A rövidtávú érdekek ne kerüljenek a vizek jó állapotának elérése mint célkitűzés, és a jövő generáció érdekei elé

A legfontosabb: a közös célért
együtt munkálkodó **FAVA**
szakemberek ma és holnap

**Köszönet mindenkinek, aki résztvett az elmúlt húsz év
munkáiban, beleértve azokat is, akik már nem lehetnek
köztünk**

**Jövőkép: Saját logikája szerint fejlődő,
kihajtott, áttekinthetőbbé vált:
megújult jogi szabályozás**

Köszönöm megtisztelő figyelmüket